

Govoriti bi bil imel sicer še marsikaj, pa za danes naj to zadostuje. Če bo treba, pa še drugikrat kaj. Konečno le to še rečem: Svojih misli tudi jaz nikomur ne vsilujem. Ako kje želijo vsakako imeti kamnit tabernakelj, in imajo za to dosti denarja, prosto jim! Če jim bode dobro služil, prav je! Ako jim bo pa prizadeval kake težave, pomnijo naj to ter se tolažijo z besedami prislovice: „kdor sam hoče, ne godí se mu krivica!“

Šolske stvari.

O prestroji srednjih šol.

Die Schulen sind schlechter geworden.

„Neue Fr. Presse“ 14. Jänner 1878.

„Berite le novo „Presse“, ona prav odkritosrčno pravi: „Šole so slabeje postale“. Boljega spričala nisem slišal še vse svoje žive dni. Tako je 14. januarja 1878. leta govoril liberalni časnik. Da! tako je, ne morem Vam pomagati.“ — To so med drugim bile besede velecejenega poslanca monsign. Greuter-ja v 359. seji zbornice poslancev.

V istem smislu je liberalna „Tagespost“ unidan pisala, rekši: „gimnazije naj bodo ‚Bildungsanstalten‘, a ne ‚Einpaukungsanstalten‘, kar so dandanes“.

No, če take misli o današnjem šolstvu rojijo celó po možganih liberalnih mož, ki so vsi zaljubljeni v Prusko sistemo, katero si je pri vredbi Avstrijskih srednjih šol naše liberalno ministerstvo za zgled vzelo, potem pač ni čuda, da je naučno ministerstvo Dunajsko in Peštansko nedavno sklicalo nadzornike srednjih šol v posvèt, kako prestrojiti vredbo gimnazij in realk, da neha ono grozno preobloženje, ki morí duhá in teló šolske mladine, pa vendar se ne doseže namen prave izomike.

Kaj so na Dunaj in v Budapešt sklicani „patres conscripti“ gospodu ministru svetovali o prestroji srednjih šol, je dosihmal še zmirom skrivnost, vendar iz dopisa, ki ga je unidan razposlal dr. Streemajer deželni šolskim svetom o zadevah zrelostnih preskušinj, transpirira toliko, da minister sam čuti, da je treba učno tvarino in metodo o učenju predrugačiti tako, da šole postanejo zopet „Bildungsanstalten“ in nehalo biti „Einpaukungsanstalten“.

Naučno ministerstvo je menda mislilo, da škoda, ki jo trpi šolska mladina na zdravju, če mora sključena po 5 in 6 ur dan na dan sedeti v klopéh, domú prišedši pa zopet koj se vsesti za mizo in izvrševati šolske naloge, ubrani s tem, da se je vpeljala telovadba, katera zavoljo prenapete učne sile s krvijo zalite možgane šolske mladosti z različnim prekucevanjem na glavo itd. še bolj zalije brez tega, da je že marsikak dijak po smrt šel na telovadnico. Nekdaj je šolska mladina po 4 ure na dan sedela v šoli, po šoli se je pa izpočiti mogla sprehajaje se ali skakaje pod milim nebom. In zdrava je bila, koncem šolstva pa tudi toliko podučena, da se je lahko merila s sedanjo. Tudi po stari šolski sistemi se je izobrazilo brezbrojno število nekdanjih gimnazijalcev, ki so v latinščini in grščini prav trdni bili, — izučilo se je brez Pruskega kopita mnogo slavnih mož v vseh vednostnih strokah.

Prejšnje čase je en profesor v nižjih gimnazijskih razredih predaval vse nauke dotičnega razreda, zato je on poznal duševno zmožnost vsacega dijaka natančno; če je videl, da kdo v večem delu šolskih predmetov dobro napreduje, prizanesel mu je nekoliko v enem ali drugem, ker se je gledalo na celotno izomiko, ne pa le na en predmet brez ozira na druge. S tem pa nočemo zanikovati, da ne bi bilo bolje, ako vsak

šolski predmet predava poseben profesor strokovnjak, le to hočemo nanašaje se na vredbo prejšnjih časov dokazati, da v tej novi vredbi tičí velik del krivde, da je šolska mladina preobložena, kajti vsak učitelj zahteva od dijakov kar največ vednosti v svojem predmetu. Profesor matematike hoče, da so njegovi učenci vešči matematiki, profesor natoroznanstva, da so natoroznanci „omnibus numeris absoluti“, profesor nemščine, da govorijo in pišejo brez pogreškov nemški, profesor slovenščine, da slovenski, profesor latinščine, da latinski, profesor grščine, da grški itd. Res, da bi prav lepo bilo, ako bi ena glava, glava mlada, vse to zmôgla, kar 5 ali 6 učiteljev od nje zahteva; le vprašanje je: ali je to mogoče in to osobito že v prvih letih gimnazije?

Vse to so faktorji preobloženja šolske mladine in pa soglasnih tožeb, da so „šole slabeje postale“.

(Konec prihodnjič.)

Slovensko slovstvo.

* „Materni blagoslov“ je naslov veseli igri s petjem, ki jo je spisal g. Anton Klodič (deželni šolski nadzornik) v Trstu. Pred 10 leti je bil prišel na svetlo Klodičev „Novi svet“, kateremu je bila podlaga Predelska železnica, ki se je imela tisti čas izpeljati skoz Sočko dolino in skoz Kobarid. Tisto igro je gosp. Klodič predelal tako, da — kakor on sam v predgovoru piše — „je Predelska železnica le okvir k sliki, vzeti iz družbinskega življenja, v katerem se mora človek toliko boriti za srečo. Igra nima tedaj le lokalne vrednosti, ampak utegne zanimati vsacega rahločutečega človeka.“ — Ostala sta iz prejšnje igre podlaga in predmet, ostalo je po večem osebjem, ostala je sploh osnova, a vse je preoblečeno. „Nonum prematur in annum“ ni bila prazna fraza gosp. pisatelju: vse je popravljenno, uglajeno in popiljeno. Ni je stvarce, bodi si v pravnem ali estetičnem oziru, nad katero bi se kedo mogel spotikati. Vse dejanje se naravno zapleta in razpleta. Igra se vrši v 3 dejanjih, katerih prvo ima 6, drugo 12, tretje 14 prizorov. Oče Podkuknik se na zadnje svoje vrle hčerke volji vdá, da sme vzeti kovača Petra, za katerega pred ni maral za to, ker je obrtnik — kovač; hotel je zeta — kmeta. Spreobrnila ga je železnica. Kar se je o njej v Kobaridu govorilo, in vse dotične okoliščine in osebe so Podkuknika zmodrile, da se je uveril, da ne le kmet, temuč tudi priden in pošten obrtnik je lahko hčerki Jeli sreče steber. — Metrum v igri je sploh staroklasični. Gledé na različno naglašanje premnogih besedi v našem jeziku, storil je g. pisatelj prav pametno, da je postavil povsod akcent, kjer ga je treba. — Čudimo se gosp. Klodiču, da je znal obilnim, po večem suhoparnim svojim opravičilo nekaj časa tudi za slovensko muzo ukrasti. Veseli nas pa tudi, da vsaj na Primorskem ne diši še po veleizdaji, če kak šolnik kaj po slovenski piše. — Hočes li čitatelj kaj več izvedeti o „Maternem blagoslovu“? Ukupi si ga za 60 krajcarjev: imel boš všečno, podučno, izvirno, prav domačo igro v jako lični obliki. S tem spodbodeš g. pisatelja, da nam še drugi pot kaj lepega domačega podá, vsaj tacega blagá, kakor so „Novice“ že večkrat opomnile, pogrešamo še zmirom na slovenskih gledaliških odrih.

Ozir po domovini.

Storžič.

(Konec.)

Ne veliko manj lep je razgled tudi proti jugu. Krasna, jako obširna planjava se ti razprostira pred